

za ozdravljenje z mrzlimi rečmi. To je treba dobro pomniti, da se več ne škoduje, nego bi se koristilo.

Vime so nakopičene žlezice (Drüsen). Žlezam pa, če tudi vnetim, tekne le samo takrat mrzlota, kadar so zbolele po vnanjem silovitem poškodovanju, udarku, sunku, otisku. Če so se po kakšnem drugem vzroku vnele, ne se smejo z mrzlimi rečmi ozdravljati, ker mrzlota ima to lastnost, da se v prehlajenem vimenu mleko strdi, zagriže in da se potem ne le teže izpravi iz njega, temuč se vnetje tudi iz novega napravi. Sicer se tudi z zmrzlimi rečmi obkladane žlezice same strdijo, in strjene niso več pripravne za napravo mleka.

Če izvira vnetje vimena iz zastalega mleka ali kake druge notranje bolezni, naj se, kakor smo rekli, prvič vsak dan dvakrat rahlo pomolze, — potem naj se umiva (vselej dobre pol ure 4krat na dan) s toplo vodo, v kateri smo laneno seme kuhali in malo mila raztopili. Vselej po umivanju se mora vime z mehko cunjo do suhega obrisati, da se ne prehladi, in ko je suho namažimo ga s čistim lanenim ali laškim oljem. — Posebno dobro je tudi v taci okoliščinah kebelj vroče vode, v katero smo ene pesti senenega droba vrgli, pod vime 3krat na dan postaviti in živino s koci ali s plah-tami do tal odeti, da se ji vodna soparica pod vime kadi ter ji omeči napeto vneto vime.

Vselej je dobro, da se taki živini, čebi tudi jesti hotela, daje celo malo klaje, najbolj ji tekne zelena. Če je vnetje hujše, naj se daje tudi kuhinjske soli, ali dvojne soli, ali solitarja v vodi piti (na en kebelj vode 72 gramov), če pa ne pije, naj se je vlije (dvakrat na dan) v drobno štupo stolčene dvojne soli 72 gramov, ali solitarja 18 gramov, na vodi in z moko vanjo. Če je živina dobro rejena in vročnica huda, mora se ji tudi puščati. Če je vnetje po prehlajenju nastalo, ozdravlja se tako, kakor smo ravno pisali, z gorkimi rečmi in mazili. Če je prisad nastopil vsled nesnažnega vimena, naj se najpoprej dobro umije z mlačno milnico, potem izmolze in dalje ravna, kakor smo ravno rekli. Kadar je vime hudo vneto in boleče, pač bi bilo dobro če bi ne viselo, ampak da bi ležalo na kaki mehki podlogi, ker vsak ve, da bolni nogi tudi kaj dobro dene, če nam ne visi čez posteljo, ampak če leži na njej. Prav bi torej bilo, da se vime naveže na kakšen mehak prt tako, da se priveže na hrbtu; v prt se narede 4 luknje, da sesci skozi nje molijo in se ne otisnejo; sploh je gledati, da se vime pretrdo ne priveže, ampak da tako rekoč le rahlo sloni na prtju.

Za trdine vimena je najboljšo mazilo ob začetku smodnik, s smetane udelan in dvakrat na dan v trdo vime umet. Če to ne pomaga, naj pride mazilo živega srebra z malo kafe na vrsto; če tudi to ne pomaga, jodovo mazilo več dni zaporedoma namazano. Če se hoče vime gnojiti, maže se s poprej imenovanimi mazili (le z jodovim mazilom ne), in kadar se predere ali, če je treba prereže, naj se umiva samo z mlačno vodo, da se čedi. Drugega ni treba; rana se bo sama zacelila.

Če je vime gnidavo, naj se ugnida izmiva z vodo železnega ali bakrenega vitrijola in kafrovcem; zoper snet ni pomoči, če umivanje s kafrovcem nič ne pomaga. Svariti moramo poslednjič, naj se gospodarji varujejo takih mazačev, ki hočejo ovčič na vimenu s trpentinovim ali brinovim oljem in z drugimi ostrimi rečmi zdraviti.

Razne reči.

* Po mnogih hišah in tudi pri nas na Slovenskem imajo prelepo cvetico kamelijo. Prav velikega veselje pa ne uživajo s to cvetlico, ker jim rada boleha in kaj pičlo cvete. To prihaja od tod, ker ravnaajo z njo napačno. Zlasti po farovžih imajo kaj zelo kamelije, s katerimi lipšajo cerkve ob zimskih praznikih. Te cvetice naj cveto po božiči, ob novem letu, ob svečnici, o voliki noči i. t. d. Da pa cveto vse te čase, trba jih je siliti od decembra do marcija. Pred vsem naj ima kamelija primerno zemljo, katere je najbolje kupiti. Kadar pričneš kamelijo siliti, da cvete, postavi jo na kraj, kjer ima stanovitne toplote 12 do največ 18° R. Z listja zbrisavaj pridno prah, solnce jo naj obseva kolikor mogoče, in škropi jo. Listje pa škropi tako, kakor da bi rosa na nje padala. Ob oblačnem vremenu ne škropi. Prilivaj pa z mlečno vodo. Kamelije, katere rabijo za lišp v cerkvi, naj ne bodo dolgo v mrzli cerkvi, še en cel dan ne, po noči pa naj bodo vedno na privajenem prostoru.

* Ako gnojiš zelenjadne grede po zimi z gnojnico, bodo prihodnjo leto salatne, zelnate in ohróvtove glave še enkrat tako velike. S tem pa hraniš tudi gnoj, katerega lahko spomladi drugod prav dobro porabiš.

* Rastlin v loncih po zimi ne smeš prej škropiti, dokler ni zemlja okoli korenin suha. Voda pa bodi toliko topla, kolikor zrak, v katerem so rastline. Imajo naj tudi dovolj svežega zraka, a varuj jih prepiha ter očisti jim listje z gobo večkrat prahu in mrčesov.

* Sadno drevje naj se presaja in na stalno mesto sadi vselej ob času, kadar mu rašča popolnoma miruje in počiva, to je potem, ko mu je istoletni les popolnoma dozorel in se dobro utrdil. Tak čas prične se pa šele potem, ko se lesni sok popolnoma neha pretakati in vsa istoletno listje odpade. Naravna posledica torej je, da moramo sadno drevje le ob pravem času jeseni, ali pa po krajnih in podnebnih razmerah proti koncu zime in dalje spomladi, ko se je zemlja uže nekoliko ogrela, na stalno mesto presajati in saditi. Le ob zimskem času naj se v zmrzlo zemljo nikdar in nikjer ne sadi. Spomladi pa tudi ni nikdar odlašati dotle, ko je sadno drevje uže zopet pričelo brsteti in zeleneti. Vsaka reč mora imeti svoj čas.

* Ako se sejejo jablane ali hruške spomladi, treba je, da seme poprej vzkali. To imenujejo vrtnarji stratificiranje. Stratificuje se pa tako le: Primeren majhen zaboj ali lonec napolni se z mokrim in prav drobnim

peskom (sviščem) kakih 5 $\frac{c}{m}$ na debelo. Na ta pesek se naspó redkoma peške, in potem zopet pesek. Tako se dela toliko časa, dokler je posoda polna, ali da je vse seme poshranjeno. Posoda se nese v primerno toplo klet ali se pa zakoplje v zemljo. Kolikor prej se stratificuje, na toliko mrzlejši kraj je dejati posodo. Kadar so kali nekaj milimetrov dolge in kadar je uže spomladi vreme primerno, tedaj se pa vseje vzkališve seme.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

146.

O javnih naših zadevah.

Kimberley 1874.

Dva dni potem so bili povsodi nalepljeni plakati, na katerih je bilo oznanjeno, kje leže pole peticije za podpisovanje. Po vseh prodajalnicah so visele karikature guvernerja, in nezavisni listi pri nas in drugej so prinašali nečastnih reči o njegovem poprejem življenju. Enega pisatelja so zaprli v Klipdriftu. Ko so ga postavili pred sodnike, prigromeli so s Kimberleya „vigilanti“ na vozovih in konjih. Sodniki se niso upali izreči sodbe, torej so jo odložili, to se vé, za vselaj, kakor sploh take sodbe. Peticijo smo podpisavali dva dni. Tu pa je nenadoma prišla z Londona vest, da je Sauthey odstavljen.

V kopaninah pa je tako-le. Večina claimov je bila tri četrtinke leta ali posuta, ali pod vodo. Treba je bilo poskrbeti o tem, kako bi se dala voda odstraniti. Pogodili smo se s podjetnikom Hallom in drugovi njegovimi. Pripeljali so s Kapskega mesta parne pumpe. Pogodili pa smo se tako-le. Hall se zavezuje za 6500 liber šterlingov, da nam vodo izpumpa v 70 dneh. Ako v tem času ne bode gotov, plačati nam mora za vsak dan zamude 20 liber šterlingov kot nagrado diggerjem. Ako se mu pa posreči odpraviti vodo popreje, dati mu hočejo diggerji 30 liber za vsak dan. Pogodbo smo napravili z vso previdnostjo. Govorilo se je namreč, da hoče Sauthey nalašč opostošiti kopanine, da bi jih diggerji pustili ali pa za slepo ceno prodali. Nakanjal je baje prodati celo demantovo polje londonskej družbi, katerej član je bil tudi Hall. Mislilo se je toraj, da bode Hall pumpanje zavlekel, z dolgim čakanjem diggerje unejevoljil in s kopanin odpravil. No Hall je izpumpal vodo v 60 dneh. Prejel je toraj razen pogojene nagrade še 300 liber šterlingov. Vsega vkup je stalo pumpanje vode 6890 liber šterlingov. Na vsak claim je prišlo 20 liber. S početka je bilo vseh claimov 1020, ali počasi so se skrčili na menj kot 400.

Posipino pa vsak lastnik claimov sam odpravlja. Med lastniki sta tudi dva Čeha, Karol in Edvard Stran-

sky. Kupčujeta z demanti in sta vsega spoštovanja in zaupanja vredna moža.

Popis moje nezgode v claimu je prišel v nekatere praške novine, ki so zablodile celo v Kimberley. Očita se mi nekje, da se hočem s tako malenkostjo ponašati, hvaliti. No, jaz nisem te nezgode popisal za novine. Hotel sem samo Vam, iskrenemu svojemu prijatelju po- tožiti, kake nezgode me bijejo. Ne omenjajte nič več mene novinarjem. Verujem, da je vsakemu drugemu življenje moje malenkost. Meni pa ni. Vsak rad živi, jaz tudi.

Srčno Vas pozdravlja

C. P.

147.

Teicha. Potopis. Vlada.

Kimberley 1875.

Dolgo si uže nisva pisala. Pri meni se je mnogo spremenilo. Ločil sem se od bratov Teichov, prijateljev svojih. To mi je naredila lokavost nekega človeka, kateremu sem dosta dobrega storil. Blodim po svetu preko trideset let, sešel sem se z ljudmi vseh barv, običajev in značajev, povsodi sem dosta dobro shajal, nobenemu nisem dajal povoda, da bi me sovražil. Ali tu se mi je pokazal nenadoma obrekovalec in me obdolžil reči, katerih nisem nikdar storil.

Opažal sem nekaj časa, da se Teicha zelo hladno vedeta do mene in skoro nočeta govoriti z menoj. Popreje sta mi pošiljala vse novine, na katere sta bila naročena, sedaj so izostale. Nisem vedel, kaj je temu krivo, vest mi ni očitala nič takega. Kdor noče govoriti z menoj, njega tudi jaz na miru puščam, toraj sem molčal. Mrzelo mi je pa veudarle to molčanje. Ko smo bili odstranili posipino iz claima, nastojala sta Teicha na nekih spremembah pri kopanju. Jaz se nisem zlagal ž njima. Opazil sem, kakor da mi Teicha ne zaupata, kakor popreje. To mi ni šlo v glavo. Konečno sem šel k njima. Doma je bil le eden. Vprašal sem ga kar naravnost, kaj imata do mene. Teich dolgo ni hotel prave povedati. Konečno sem izvedel, kdo me je očrnil. Ta nehvaležnik je natrobil Teichoma v uho, kako ju obrekujem, da sta goljufa, oderuha itd. „Da se tako vedete do nas, tega bi se ne bili nadejali, in to nam zelo mrzi“, skončal je Teich.

Začudil sem se in ostrmel. Ali je mogoče! Kako ostudna laž! Da bi jaz mogel kaj takega govoriti o teh ljudeh, ki so mi toliko dobrega storili! Dokazoval sem Teichu, da to ni drugo kakor lokava nastava, da bi se prijateljstvo naše razdrlo. In ko sem ga vprašal, zakaj mi ni tega preje povedal, odgovoril je, da zato ne, ker se je bal, da bi se jaz ne znosil nad tem človekom. Res da sem dober človek, ali kedar se ujemim, takrat sem grozen.

Prav je imel Teich. Spoznavam, da sem hude in nagle jeze. No, pozneje smo se popolnoma zmirili. Na